

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 21

Lýsingaprisur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 1. juni 1946

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

20. árg.

Politiskt kaos

Tað er mangur maður, sum í hesum døgum tekur til hetta orðið: kaos. Ti teir halda seg vita hvørki út ella inn viðvikjandi hesum sjó-dregilinum, sum menn nevna færoyiskan politik. Samband og Sjálvstýri hava barst um færoyiskan politik í mong Harrans ár. Tey hava verið so ágrýtin, sum hini bæði gomlu í ævintýrinum, sum bardust um greytasneisina, og tey hava fingið líka lítið. Alt hava verið slag í tóma luft, og vit eru komin líka »vitt sum sitte«. Tá ið ein hevur fingið um ein enda og hildið seg fata, hvat maður ella menn hava meint, so hevur hann noyðst at sleppa honum aftur, tí tá er tann frásøgn komin, at hatta var ikki meiningin.

Ein kemur í hesum føri at hugsa um hvat Norðmaðurin H. Kinck sigur um Føroyingar: Hann hevur ikki verið í Føroyum, so hann hevur bara eina ætlan um land og fólk eftir tí hann hevur lisið — mest úr Føroyingasøgu. Hesin lestur setur fram fyri hann mynd av hálvmyrkari fjøru, har aldusugði dregur oman og niðan við lögnum óhugnaligum ljóðum. Og so eru skapilsir av monnum, sum dimmir og kropnir ljóðliga ganga har niðri. Hann heldur tað er lyndi av Vesturlandinum í Noreg, sum situr í Føroyinginum. Hetta lyndi, sum snýr seg undan og ikki er at fáa fatur á.

Ein grein stóð í »Dagblaðnum« henda dagin undirskrivað J. P. (Jóannes Patursson). Hon at: Loysing. Slík grein sum henda var nettupp ein av hesum gátunum í færoyskum politikki — kanska í færoyskum vinnulívi í síni heild.

Sjálvandi vænta vit altíð bakkæst frá politikkarum, tað kanska teir mangan eru noyddir til. Men slíkt bakkæst frá hesum manni, sum vit halda hevur skrivað greinina, høvdu vit og kanska fáur við okkum vænta. Aðrir menn úr flokkinum kundu komið henda dagin, men vit væntaðu tað ikki frá hesum manninum.

Ein sum við umhugsan hevur lisið greinir hansara hesi síðstu árin kann ikki hava fingið annað burtur úr teimum, enn at hesin maður er sinnaður at loysa — ríva leyst — øll bond, ið binda okkum til Danmark. Og nú kemur hann við nøkrum heilt øðrum. Eini kringari søguligari frágreiðing, har prógvað skal vera, at orðið

loysing ikki merkir »Løsrivelse« — á ongan hátt. Hann og hansara menn hava ongan tíð verið »Løsrivelismænd«. Tað er bert illavörðið eyknavn.

Jú, vit taka uppáftur, at hin færoyski veljarin er brátt óður í høvðinum og veit hvørki út ella inn. Hann, sum hildið hevur, at loysing merkir tá leyst, skera leyst, kvetta — eins og jollan, ið verður gjørt leyst frá stórskipinum, fær nú frá høvðinginum ta upplýsing, at tað týðir bara, at tú fær jørð tína aftur t. v. s. Føroyajørðina, bóndajørðina, ella hvat tað er. Altso samband skal vera, um so loysing verður vald. Her verður stóru knútur at loysa hjá teimum, ið dáma at kvetta við Danmark, og sum meint hava, at vissir menn eru kvettingarmenn, og sum tikið hava orðið loysing í tí týðningi tað vanliga verður nýtt millum manna.

Fólkaflokksmenn lupu frá og oyðlögdu tí eins nógv og sambandið glasiligt úrslit av stjórnarsamráðingunum.

Sum aldri spælir fólkaflokksins málagn politiskur demagog.

Aftur og aftur roynir tað at trútta, at javnaðarflokkurin hevur svikið stóðu sína um lóggávuveldið fyri Føroya lögting.

Hetta ger blaðið og hetta gera fólkaflokksmenn, hóast teir vita, at tað er ósatt.

»Dagblaðið« veit, og fólkaflokksins leiðarar vita, at eingin var ídnari í lóggávukravinum enn javnaðarmenn.

Men munurin millum javnaðarmenn og fólkaflokksmenn í teirra lóggávukravi er bara tann, at javnaðarmenn meina tað, ið teir siga og royna tí at seta kravið soleiðis fram, at tað er møgult at fáa tað framt, meðan fólkaflokksmenn tykja einki at meina við sínum lóggávusnakki, tí teir bera tað soleiðis fram, at tað er ómøgult at fremja tað.

Sum áður ávíst hevur sjálvur Thorstein Petersen og hansara felagsmenn í samráðingunum við Danir viðgingið, at grundlógin má verða broytt, áðrenn vit kunnu fáa reint og óheft lóggávuveldi. Tað eru ikki bara Thorstein Petersen og felagar, sum í orðaskifti við lóggævar menn, sum hava viðgingið hetta, men allir lóggævar tykja at vera rørandi samdir um hetta.

Javnaðarmenn hava tí í sínum uppskoti noyðst at tikið tað sum ein veruleika, at grundlógin má verða broytt, fyri at vit kunnu fáa lóggávuveldi. Teir hava tí í teirra stjórnarskipanaruppskoti, at Danir skulu lova at broyta grundlógina soleiðis, at lögtingsins lóggávuveldi ikki verður forðað í grundlógini.

Og hetta vóru fólkaflokksmenn so rørandi samdir við javnaðarmenn um niðri í Danmark.

Og teir vóru samdir við javnaðarmenn har niðri um at seta hetta kravið fram.

Samstundis vóru teir samdir við javnaðarmenn í at taka við einari av kongi og ríkisdegi givnari heimildarlóg, sum skuldi til tess grundlógin varð broytt, geva tinginum í øllum føri, sum vit høvdu tikið ta stýrisligu ábyrgðina fyri, fullan avgerðarrætt og rættarreglu-, kunngerðannar- og lýsingarrætt.

Fólkaflokksmenn vóru samdir við javnaðarmenn at ganga við til sum fyribilisstöðu at hava hesa heimildarlóg istaðin fyri ein grundlógarfestan lóggávuvætt.

Men samtíðis var semja um at krevja Danir at gera tað heitstreingi, at royna at fáa grundlógina smíðaða soleiðis, at eingin meinhugi í henni forðaði lögtingi at fáa lóggávuveldi.

Hvørjum sakligt hugsandi manni má vera skiligt, at henda leiðin er tann einasta farandi leið fyri á lógligan og regluligan hátt at fáa lögtinginum lóggávuveldi.

Sambandsmenn vóru ímóti, og teir fingi ríkisstýrið at vera trekt at ganga heilt við, eins og teir fingi tað at taka fyrivarni viðvikjandi 5 tættum, tá ið talan var um lögtingsins »generella« rætt til at yvirtaka tey ymsu øki í økkara stjórnar- og samfelagslívi.

Men hvat var hjá javnaðarmönnum og fólkaflokksmonnum annað at gera enn at standa fastir uppá stjórnarstöðuna, sum eisini var møgult at fáa íggjøgnum uttan á lógligan hátt?

Eg kenni meg ivaleyan í, at bert ein meirluti á tingi og ein stóru meirluti úti í fólkunum tóku undir við javnaðarmanna- og fólkaflokksins semingaruppskoti í Danmark, vildi danska ríkisstýrið og allir danskir flokkar givið eftir — og so var flækjan loyst!

Men fólkaflokksmenn oyðlögdu hetta glasiliga úrslit, tá ið teir lupu frá, fyrst í bløð-

Hetta er okkum sent úr Danmark:

Hr. Redakter.

De bedes venligst optage følgende i Deres Blad:

Da det er kommet mig for Øren, at færøske Importører herne fra Danmark køber store Patier af Kaffe-surrogater, Cigarer og Cerutter fabrikeret af dansk Tobak og med Papir-omblad, Haandsæbe med 40 % Fedt-indhold samt andre Erstatningsvarer, vil jeg gerne forespørge de kompetente Myndigheder om dette Forlydende er rigtigt. Skulde dette uhyggelige Rygte tale sandt (hvad jeg er meget tilbøjelig til at tro, da jeg ikke har hørt det fortalt af en Person, men af flere) er det Myndighedernes uopholdelige Pligt aldeles omgaaende og øjeblikkelig at sætte en Stopper for denne uhyrlige Trafik. Det er rent ud sagt skandaløst, at de Penge, som vore Sømend med Livet som Indsats har indtjent og indtjener til Landet, ødes paa en saa dum og skændig Maade; at de skal gives ud til disse Erstatningsprodukter.

For, den færøske Befolkning og først og fremmest Importørerne maa være klar over, at disse Varer er komplet ukurante herne i Danmark, hvor man i Modsætning til paa Færøerne kun har meget begrænset Kvanta af de originale, ægte Produkter. Men selv om Produktionslandets Befolkning er saaledes stillet, vil den alligevel ikke nedværdige sig at bruge disse Kunstprodukter. Det har endda været paa Tale, at de danske Surogatvare-producenter vilde forlange Erstatning af Staten for de Kvanta de havde liggende paa Lager. Det ser imidlertid ud til, at de bliver sparet for denne Ulejlighed, da de har Reserveret Færøerne, hvor man er villig at aftage alt, uden Hensyn til Kvalitet (jfr. forhen Buldog).

Foruden at det er en forbyrderisk Gerning mod det færøske Folk, at spille Landets Kapital paa den Slags komplet værdiløse Produkter, er det tillige en stor Skændsel for vor Nation, at den lader sig vildlede til at aftage disse Varer, og det er til stor Skade for det færøske Folk, at der blandt dets Handelsstand findes saa naive og

unum og siðan á tingi og fóru yvir á eina stóðu, sum sjálvir teirra lóggævaringur høvdu á-sannað var ógjøgnumførlig á regluligan hátt.

Á Tveroyri, tann 27/5 1946.

P. M. Dam.